

pendeat in usu et administratione talium rerum, quia vel non est pars alicujus communitatis, ut si de tota aliqua religione loquamur; vel si sit sermo de particulari monasterio, quod est pars totius religionis, non habet talia bona, et usum eorum, ut communicat cum aliis monasteriis ejusdem religionis, sed ut est quoddam totum moraliter distinctum a reliquis.

26. *Refellitur ratio facta.* — Responderi autem potest, etiam respectu communitatis, posse usum talium rerum separari a dominio, vel quia ipsimet religiosi non intendunt plus acceptare, sed volunt ut dominium maneat apud suos benefactores, qui usum concedunt, vel transeat immediate ad Christum Dominum, vel ad Summum Pontificem, Vicarium ejus. Sic enim fratres Minores profitentur se non habere dominium aliquarum rerum, etiam mobilium, vel in communi, quorum institutum, etiam quoad hanc partem, confirmatum est a Nicolao IV, in c. *Exiit*, de Verb. signific., in 6, et a Clemente V, in Clement. *Exiit*, eod. tit. Posset quidem aliquis negare separationem illam domini ab usu perfecto et libero, qualem Minores habent, esse possibilem secundum moralem æstimationem et valorem, quidquid sit de metaphysica speculatione; hoc enim longa disputatione videtur contendere Joannes XXII, in dictis Extravagantibus; verumtamen nobis non est hæc sententia necessaria; admittimus enim posse aliquam religionem, si velit, illo modo acceptare talem usum, et facultatem utendi, quæ pendeat semper ab alio, tanquam a domino, ac proinde dominium non sit; nam hoc etiam in particulari persona esse possibile, supra declaravimus. Potestque conferre ad perficiendum affectum erga paupertatem, et moderandum illum etiam circa usum talium bonorum; ideoque tale paupertatis genus in illustrissima religione S. Francisci non negamus, sed veneramur. Dicimus vero illum modum acceptandi usum in communi sine dominio non esse necessarium ad totam perfectionem assequendam, ad quam paupertatis professio ordinatur.

27. *Assignatur præcipua ratio assertionis.* — *Instantia diluitur.* — Ratio est (et hæc est etiam principalis ratio assertionis), quia dominium in communi talium rerum nullam per se sollicitudinem affert majorem quam afferat acquisitio, possessio, administratio, vel dispensatio talium rerum; nam, sive petantur ad dominium, sive ad usum, eodem

labore petendæ sunt, et idem est de conservatione, et de quacumque administratione; ergo habere tale dominium per se nihil impedit perfectionem. Declaratur præterea, nam si dominus rei religioni concedit facultatem ad quemcumque usum, quid, quæso, refert ad perfectionem religionis, quod dominium maneat apud dantem? Dices habere hunc effectum, quia si manet dominus, semper potest sine injuria repetere, quamdiu res consumpta non est. Respondeo primum hoc non esse morale, cum vix possit ad praxim reduci; deinde nihil minuit de perfectione religionis, etiamsi res hujusmodi necessarias sibi ita possideat in communi, ut a nemine possint sine injuria auferri, nam hoc non auget sollicitudinem rerum temporalium, sed potius minuit (si aliqua fieri potest comparatio), quia necessitati religiosorum securius, ut sic dicam, hoc modo subveniatur, et ad moderandum affectum satis est non habere privatum dominium. Accedit etiam quod hoc dominium in communi nunquam excludit dependentiam ab alio, in quocumque habente proximum usum, vel administrationem talium bonorum; nam unaquæque singularis persona semper utitur illa re, ut non aliena, et ipsi Prælati etiam administrant talia bona, ut non sua, sed communitatis; imo et ipsa communitas, vel etiam tota religio, licet sit domina, pendet in administratione a Summo Pontifice, ut a supremo Prælato uniuscujusque religionis; ad quem etiam pertinent talia bona, non quidem ut ad proprium dominum condistinctum a religione, sed quatenus suo modo constituit cum illa unum corpus, apud quod est tale dominium, cujus corporis peculiari modo ipse est caput, et consequenter principalis administrator omnium bonorum ejus. Hic autem modus dependentiæ sufficit non solum ad tollendam majorem sollicitudinem temporalium bonorum, sed etiam ad moderandum usum, et perficiendam debitam et honestam curam circa eorum dispensationem. Constat igitur dominium talium bonorum in communi nec impedire perfectionis viam, neque illam ullo modo minuere; nec contra hanc partem aliqua objectio occurrit, quæ responsione indigeat, præter ea quæ circa primam assertionem dicta sunt, et quæ supra in disputatione de voto simplici paupertatis diximus, respondendo hæreticis, qui omne rerum dominium damnabant.

28. *Probatum assertio, etiam quoad dominium bonorum stabilium.* — *Nec Christus, nec*

Apostoli hoc dominium habuerunt. — *Probabile est habuisse bona stabilia in communi aliquas Ecclesias, viventibus adhuc Apostolis.* — Venio ad aliam partem de dominio bonorum stabilium, quam non possumus ita confirmare antiquis exemplis Christi Domini, vel Apostolorum; quia de Christo Domino et Collegio Apostolico, quamdiu Christus in hac vita mortali vixit, certum videtur, nec dominium, nec possessionem talium bonorum habuisse. Christus enim ex se nunquam aliquid hujusmodi habuit, ut ostendi in 2 tom., disput. 28, sect. 2; neque etiam cum Apostolis in communi aliquid simile comparavit vel acceptavit, ut plane colligitur ex verbis Matth. 8: *Vulpes foveas habent, et volucres cæli nidos, Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Idem colligitur, ex eo quod discipulis ad se venientibus, et perfectionem profiteri volentibus, consulebat vendere omnia quæ habebant, et dare pauperibus; nihil ergo stabile relinquebant quod Collegio Apostolico acquiri posset. Denique in Evangelio nullum est vestigium talis possessionis aut domini; nam etiam ad conficiendum ultimum pascha, ad alienam domum diverterunt; sic enim dixit Christus, Marc. 14: *Dicite domino domus, quia magister dicit, etc.* Unde verisimile non est, quod Nicephorus et Cedrenus dixerunt, domum illam, in qua Christus cœnavit, fuisse Joannis Evangelistæ, repugnat enim aperte prædictis verbis Marci. Unde si dominus illius domus Christi fuit discipulus, et Joannes vocatus, non fuit Joannes Apostolus, sed alter, qui cognominatus est Marcus, de quo fit mentio Actor. 12, ut recte notavit Baron., in 1 tom., anno 34, n. 22. Neque etiam tale dominium erat conveniens illi statui, ut mox dicemus. Propter quam causam etiam non habemus de hac re exemplum ab Apostolis, post Christi ascensionem, et ideo in Actibus nunquam legimus, eos, qui ad fidem convertebantur, et habebant agros, aut domos, dedisse illa Apostolis, sed vendidisse illa, et attulisse ac posuisse pretia ad pedes Apostolorum, Act. 4 et 5; quod etiam in superioribus tetigimus. Non est autem incredibile, viventibus adhuc Apostolis cœpisse particulares Ecclesias habere in communi aliqua stabilia bona, ut, verbi gratia, post divisionem Apostolorum, Ecclesiam Hierosolymitanam sub Jacobo, Ephesinam sub Joanne, Antiochenam vel Romanam sub Petro, cœpisse habere aliqua prædia, vel possessiones, quas viri, vel feminae nobiles, quæ ad fidem con-

vertebantur, Ecclesiis tribuebant, easque vel ad communem usum fidelium, juxta morem illius temporis, aut saltem ad usum pauperum aut clericorum, et Ecclesiarum ministeria, quod (ut erudite notavit Baron., 1 tom., anno Christi 57) ex verbis imperatoris Constantini apud Euseb., lib. 10 Hist., cap. 5, colligitur: *Quoniam ipsi Christiani (dicitur ibi) non solum ea loca, in quæ convenire solent, sed alia etiam habuisse cognoscuntur, quæ non privatim ad singulos, sed ad jus totius ipsorum communitatis, id est, Christianorum spectabant, singulis qui ea possident, mandes velim, ut omnia per legem, quam supra posuimus, absque ulla controversia Christianis, id est, societati ipsorum, et conventui reddant.* Et infra, in rescripto ad Anelinum, hæc vocat possessiones ad Catholicam Christianorum Ecclesiam pertinentes, quibus privatae fuerant per superiores gentiles imperatores, præsertim per Diocletianum, et ideo eas mandat Ecclesiæ restitui.

29. Quocirca, quamvis ex illis edictis non satis expresse colligatur cœpisse Ecclesias habere hoc dominium in communi a temporibus Apostolorum, trecenti enim anni jam præcesserant, colligitur nihilominus imprimis multo ante tempora Constantini cœpisse, nullumque initium illius consuetudinis, post tempora Apostolorum, posse assignari; ac proinde potuisse optime viventibus adhuc Apostolis cœpisse Ecclesias hujusmodi stabilia bona possidere. Unde Pius Papa I, in Epist. 2 decretali, conqueritur quod prædia, divinis usibus tradita, quidam humanis usibus applicarent; fuit autem hic Pontifex XI a Petro, prope annum 140 Domini, et indicat consuetudinem illam fuisse adeo antiquiorem, ut, refrigerante charitate, jam cœpisset introduci abusus aliquis circa talia bona. Ejusdem meminit Urbanus I, Epist. 4, ubi originem illius consuetudinis declarat, dicens: *Videntes Sacerdotes summi, et alii, atque Levitæ, et reliqui fideles, plus utilitatis posse afferre, si hæreditates, et agros quos vendebant, Ecclesiis quibus præsidebant Episcopi traderent, etc., cœperunt prædia, et agros quos vendere solebant, matricibus Ecclesiis tradere, et ex sumptibus eorum vivere; et infra: E quibus Episcopi, et fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus ministrare cuncta necessaria debent.* Ex quibus verbis incertum quidem relinquitur, an hæc consuetudo inceperit viventibus adhuc Apostolis, quia verba illa, *Sacerdotes summi*, tam Apos-

tolos, quam successores eorum Episcopos significare possunt; tamen, cum Joannes Evangelista usque ad 100 Christi Domini annum supervixerit, teste Hieronymo, Eusebio, et aliis, satis verisimile est, saltem in Ephesina Ecclesia potuisse consuetudinem illam ipso adhuc vivente inchoare. Esto vero inceperit paulo post Apostolos, id satis superque est ad rem significandam, de qua agimus. Præcipue si quis notet in verbis Urbani illum vivendi modum in communi, non fuisse necessarium, nec generalem omnibus fidelibus, sed his tantum qui voluntarie illum eligebant; profitebantur autem voluntariam paupertatem in particulari cum possessione et proprietate honorum stabilium in communi, ex quibus alebantur. Hic ergo vivendi modus a principio etiam Ecclesie fuit receptus et probatus, non solum ut licitus, sed etiam ut aptus ad perfectionem Christianam insequendam, et ut sufficiens ad explendum consilium paupertatis, a Christo datum. Denique ex antiquissima fundatione monasteriorum diversarum religionum, præsertim monachalium, potest hæc traditio Ecclesie sufficienter colligi. Nam inter alia de Gregorio Papa refert Joannes Diaconus, lib. 4 Vitæ ejus, cap. 5 et 6, ex patrimonio suo septem monasteria erexisse, et singulis prædia et possessiones attribuisse, et ex historiis facile esset multa similia referre; et Justinianus imperator, in legibus supra commemoratis, et post illum omnia jura docent religiones esse capaces honorum bonorum in communi; imo ad eas pertinere talia religiosorum bona, nisi ex speciali instituto illis renuntient.

30. *Ratione probatur.* — Ratio denique facile redditur, quia, supposita paupertate in particulari, in communi dominio talium rerum neque est ulla deformitas, neque morale impedimentum acquirendæ perfectionis; ergo cum illo dominio stat paupertas sufficiens ad perfectionem. Consequentia est evidens ex superius dictis, quia paupertas solum assumitur ut instrumentum removens impedimenta. Antecedens autem quoad priorem partem constat, tum ex omnibus dictis de dominio rerum mobilium; nam quod materia domini sint res immobiles, nullam specialem rationem injustitiæ, vel alterius vitii specialiter continet, ut per se notum videtur. Quoad alteram verò partem optime probatur a D. Thom. 2. 2, q. 188, art. 7, quia hoc dominium in communi non affert sollicitudinem singulis religionibus; nam per paucos adminis-

trantur, et magna ex parte per externos, et ita reliqui omnes quiete, et sine cura, vel sollicitudine rerum temporalium vivere possunt. Illi præterea, quibus hæc cura imponitur, cum non administrent illa bona tanquam propria, neque ob privatam utilitatem temporalem, sed ob communem et spiritualem, nihil inde impediuntur ad perfectionem charitatis, quia illud ipsum est opus magnæ charitatis. Unde D. Prosper, lib. 2 de Vita contemplativa, cap. 9, exemplo sancti Paulini, et sancti Hilarii confirmat, et propria debere propter perfectionem contemni, et sine impedimento perfectionis posse Ecclesie facultates, quæ sunt communes, possideri. Quod etiam refertur in Concil. Aquisgran., sub Ludovico imperatore, cap. 35, et in cap. *Expedit*, 12, q. 1.

31. *Objectio hæreticorum.* — *Responsio.* — *Ad primum membrum.* — *Ad secundum.* — Solum obijciunt hæretici, quia hoc non est relinquere omnia, et dare pauperibus; nam si quis antea nihil habebat, et monasterium ingreditur, non tam relinquit sua quam acquirit aliena, saltem per quamdam participationem; si autem habebat divitias, et eas monasterio tribuit in communi conservandas, non tam eas relinquit quam reponit, ut certius et securius eis fruatur; si denique quæ habebat vendidit, et tribuit pauperibus, ut ex communibus bonis alicujus religionis vivat, non tam relinquit bona, quam incerta pro certis commutat. Respondemus illum vere implere consilium paupertatis Christi, nam revera fit pauper, cum nullius rei dominium retineat, nec possit suo arbitrio de aliqua re disponere, neque etiam debeat ex communibus plus accipere quam ei opus sit, quæ est maxima paupertas. Nam quod hæc necessaria proveniant ex rebus communibus, vel aliis modis comparentur, parum refert ad paupertatem singulorum. Unde ad primum membrum respondetur, quantumcumque aliquis sit pauper, multum propter Christum relinquere, relinquendo quod habet, et quod posset habere, et libertatem habendi et disponendi ad libitum de his quibus usus est, ut Sancti Patres de paupertate Apostolorum passim dicunt. Quod autem in hac paupertate fiat particeps communium bonorum religionis, non est fieri divitem, cum non fiat dominus illorum, sed est modus quidam perfectus et religiosus utendi rebus temporalibus, quantum oportet, salva paupertate. Unde ad secundum membrum dicitur, etiam illo modo vere relinquere omnia, cum homo se privet do-

minio et libertate utendi illis, et dari pauperibus, voluntariis quidem, sed tamen veris et perfectis; quod vero talis persona postea usura sit communibus bonis talis religionis, nihil diminuit de veritate aut de merito paupertatis, quia non excedit indigentiam naturæ, sed in eo servatur quod dixit Paulus, 1 Timot. 6: *Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus.* Et idem dicendum est ad tertium membrum; nam illa non est commutatio divitiarum pro divitiis, sed status divitiarum pro statu paupertatis; quod autem in tali statu paupertatis provisus sit ab Ecclesia modus sufficiens subveniendi naturæ, non est contra paupertatem, nec contra consilium perfectionis, sed pertinet potius ad singulari rem Christi et Ecclesie providentiam, quæ varios modos instituit, quibus voluntarii Christi pauperes alantur, juxta varios status, et vivendi ritus, ut in omnibus quodammodo experimento cognoscatur, etiam quoad hæc temporalia impleri Christi promissionem, quod qui propter ipsum aliquid reliquerit, centuplum sit accepturus.

CAPUT IX.

QUÆNAM PAUPERTAS, INTER EAS QUÆ A RELIGIOSIS COMMUNITATIBUS OBSERVANTUR, SIT OMNIUM PRÆSTANTISSIMA.

1. Ex his quæ diximus superiori capite, præsens hæc controversia orta est inter Theologos, scilicet, quænam paupertatem, ex his quas supra commemoravimus, sit aptior ad perfectionem obtinendam, atque adeo simpliciter perfectior. Quidam enim existimant absolute et simpliciter præferendam esse paupertatem illam, quæ nullum mobilium etiam rerum dominium in communi admittit. Quod videtur sanctus Franciscus suo exemplo docuisse, et ideo qui ejus institutum profitentur, ita sentire videntur. Imo et Christus Dominus exemplo suo id docuisse videtur, cum de se dixit: *Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet*, Matth. 8, ubi Chrysost., hom. 28, advertit, *non dixisse habere se quidem, sed despiciere, sed nihil se prorsus habere*; et Hieronymus sic interpretatur: *Quid me propter divitias et lucra seculi cupis sequi, cum tantæ sim paupertatis, ut nec hospitium quidem habeam, nec meo utar tecto?* et D. Thom., opusc. 17, cap. 15, ex Chrysost., hæc refert verba circa prædictum Christi exemplum ac testimonium: *Aspice qualiter pau-*

peratam, quam Dominus docuerat, et opere demonstravit, non erat ei mensa, non candela-brum, non domus, nec quidquam aliud tale. Denique cum Christus Dominus simpliciter consuluerit paupertatem, quo hæc fuerit major, eo per se loquendo erit magis consentanea consilio ejus.

2. *Tres fines religionis.* — At vero D. Thom. 2. 2, q. 188, art. 7, neutram paupertatem putat simpliciter esse præferendam, sed illam quæ fuerit magis accommodata filiis religionis; nam cum paupertas non propter se spectatur, sed præcise ut medium ad finem perfectionis, non semper illa paupertas est melior quæ est major, sed quæ est magis proportionata ad finem, nam in hoc consistit perfectio ejus. Distinguit ergo tres ordines, seu fines religionum. Quædam enim sunt principaliter activæ, circa opéra corporalia, ut hospitalitatis, militiæ, etc., et in his ait melius esse habere in communi bona etiam copiosa, quia ad illum finem necessaria sunt. Aliæ vero sunt religiones, quæ ad vitam tantum contemplativam ordinantur; et in his etiam ait, conveniens esse habere possessiones in communi moderatas, quia illo modo sufficienter tollitur sollicitudo temporalium rerum, quatenus ad illum finem necessarium est. Aliæ denique sunt religiones, quæ non solum ad contemplandum, sed etiam ad contemplata aliis tradendum institutæ sunt; et in his ait paupertatem, tam in particulari, quam in communi, esse præferendam; quia ille status indiget minima sollicitudine temporalis; hoc autem paupertatis genus minimam sollicitudinem relinquit, omnino enim illam auferre hujus vitæ status non permittit. Si quis autem recte consideret, ex hac doctrina D. Thom. colligitur, absolute et simpliciter loquendo, hoc ultimum paupertatis genus esse perfectius cæteris, quia ille tertius ordo religionum et finis ejus est cæteris perfectior; ergo paupertas illi proportionata est etiam perfectior cæteris.

3. *Tertia opinio.* — *Favet Concilium Tridentinum.* — Nihilominus non defuerunt viri docti, et sectatores D. Thomæ, qui, absolute loquendo, censeant esse melius secundum genus paupertatis, etiam his religionibus, quæ ad contemplandum, et ad contemplata aliis communicanda ordinantur. A qua sententia non multum discrepat Cajetan., circa d. art. 7 D. Thom.; nam, licet dicat simpliciter melius esse his religionibus non habere possessiones in communi, sed vivere ex elec-